

MEMÒRIA DE LA SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEO-
LÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS,
donant compte dels treballs fets durant l'any 1928.

UN altre any és passat d'ençà que redactàvem la *Memòria* del 1927, que com les immediatament anteriors no havíem pogut endreçar—trencant una tradició i un deure de cortesia i agraïment alhora—, a les corporacions oficials barcelonines que foren durant anys patrones de l'INSTITUT. Avui podríem repetir el que dèiem llavors i, com en aquella ocasió, hem de refermar la nostra fe en els destins de l'INSTITUT al qual cap imposició humana no faria desertar de les directrius que li va assignar el seu insigne fundador.

A principis d'any ha vist la llum pública la *Bibliografia de les impressions lul·lianes* per Elies Rogent i Estanislau Duran. Aquesta obra, començada a imprimir l'any 1916 i fruit de recerques fetes pels seus autors pensionats per l'INSTITUT a París, Madrid, Mallorca, etc., topà amb serioses dificultats en sobreviure la guerra europea. Posteriorment encara, la mort prematura, l'any 1924, d'Elies Rogent, i altres circumstàncies adverses, com l'allunyament forçós dels estudis bibliogràfics de part d'Estanislau Duran, deixaren en suspens l'estampació del llibre que era pròxim a terminar-se. Calgué la intervenció del membre d'aquesta secció Sr. R. d'Alòs-Moner que ha dotat el llibre de proemi, addicions i índex, perquè a la fi hagi pogut posar-se a l'abast dels cultors dels estudis lul·lians una de les millors aportacions amb què el modern renaixement català ha contribuït a la història de les idees lul·lianes. Altra obra publicada durant aquest any que fineix és la quarta de les *Memòries* d'aquesta secció, això és la *Forma Conventus Tarraconensis*, per J. de C. Serra-Ràfols. Es tracta d'un primer fascicle d'aquesta obra amb la qual l'INSTITUT col·labora a la gran empresa internacional de la *Forma Orbis Romani*. Aquest fascicle, dedicat a la llenca de litoral que va de *Baetulo* (Badalona) a *Blanda* (Blanes), és el primer que es publica, apart de l'obra realitzada per l'Itàlia impulsadora de la *Forma*. El *Repertori de l'antiga literatura catalana*, del Sr. Massó Torrents, que indicàrem en la *Memòria* anterior com acabant-se de preparar, ha estat ja terminat en la seva redacció i el seu original serà aviat dut a la impremta. També l'altra obra, que com la present sufraga la generositat del Sr. Francesc Cambó, dedicada a l'arqueologia ibèrica peninsular està preparada per a la seva impressió.

En premsa així mateix, tenim el volum II de les *Memòries*, constituït pels *Preceptes carolingis a Catalunya* a cura del Sr. R. d'Abadal i Vinyals. Les dificultats

que suposa la composició d'una obra de la seva naturalesa, fa que hagi de passar encara bastant de temps abans no sigui lliurada al públic. S'han vist ja fulls de prova d'un nou llibre del President de la secció sobre la geografia y els orígens del primer art romànic, el qual formarà part de la sèrie de les *Memòries*. A posta deixem de consignar altres publicacions que s'estan preparant, perquè no tractem sinó de registrar aquelles que han entrat en vies de realització.

La publicació esmentada del primer fascicle de la *Forma Conventus Tarracoenensis* indica prou com la participació de la secció Històrico-Arqueològica de l'INSTITUT en les tasques de la U. A. I. ha estat ininterrompuda. Cal dir també que el membre de la secció Sr. Ramon d'Alòs-Moner en concepte de delegat oficial de l'INSTITUT i el Sr. Ll. Nicolau d'Olwer de la secció Filològica com adjunt tècnic han participat en altres activitats de la U. A. I. com les que es refereixen al Diccionari del llatí medieval, Manuscrits alquímics, *Corpus philosophorum medii aevi*, etc.: totes cauen dintre l'esfera d'estudis de l'INSTITUT i àdhuc en altres que li són més estranyes, com la de Documents històrics relatius al Japó, el nostre delegat ha pogut aportar algunes dades, fruit de recerques fetes a biblioteques peninsulars i gestions prop dels jesuïtes catalans. La secció sent vivament que encara no s'hagin pogut solucionar les dificultats que tenen en suspens la publicació dels primers fascicles catalans del *Corpus Vasorum*, respecte els quals la feina realitzada és gairebé acomplerta. També l'INSTITUT ha continuat participant a les activitats del Comitè Internacional de Ciències històriques que pel mes de maig d'enguany ha celebrat a Oslo la seva segona assemblea general i el VI Congrés Internacional de Ciències històriques. Hi representaren l'INSTITUT el President de la secció Sr. J. Puig i Cadafalch i el Sr. Ramon d'Alòs-Moner, ultra el Sr. Ll. Nicolau d'Olwer de la Secció de Filologia. El president de la secció formà part de la Mesa del Congrés i presentà una comunicació sobre els Orígens de l'arquitectura romànica. Diguem de passada que el viatge dels delegats de la secció per terres escandinaves ha permès relacionar els frontals romànics catalans amb els escandinaus en metall.

Hem de deixar consignat amb satisfacció, car és una prova de com els estudis catalans van prenent estat internacional, la publicació, per la casa Laurens de París, de l'obra *Le premier art roman* per J. Puig i Cadafalch, que ve a ésser el resum de les conferències donades en el curs tingut l'any 1925 a la Sorbona de París. De la mateixa manera cal assenyalar que, degut en gran part a les lliçons donades pel President a Nordamèrica i a les publicacions de l'INSTITUT, hom pot veure com en el programa de conferències que s'han de donar a Nova York és inclòs l'art català medieval. Un deixeble del curs professat a la Sorbona, M. J. Baltrušaitis, de tornada d'un viatge d'estudi per Armènia i Geòrgia, escrivia donant notícies de sistemes de construcció usats en aquelles terres interessants per l'estudi dels orígens de la volta de maó de pla usada a Catalunya. Sobre el nostre art també, com sobre la història catalana en general, la Secció ha mantingut interessant correspondència amb el professor romanès Nicolau Jorga, amb l'historiador de la Grècia medieval W. Miller, d'Atenes, i amb altres erudits grecs que s'interessen per la dominació catalana a Grècia; amb el Prof. Calderini de la Universitat catòlica de Milà, que ha volgut estar al corrent de les excavacions arqueològiques a Cata-

lunya; amb l'arxiver i arqueòleg napolità R. Filangieri di Candida, ànima de la restauració del Castell Nou de Nàpols, col·laborador de l'ANUARI que s'està imprimint; amb M. G. Millet, l'eminent bizantinòleg interessat en l'estudi de les il·lustracions de les velles bíblies catalanes.

Encara altres manifestacions de la vida internacional de la Secció podem recordar. Així la participació a l'homenatge que el món erudit prepara en honor del Prof. Arturo Farinelli, l'il·lustre home de ciència tan lligat per estudis i per afecte a nosaltres, amb motiu del seu 60e aniversari; al Comitè d'honor figura el senyor A. Rubió i Lluch, i a l'executiu el Sr. R. d'Alòs-Moner. Igualment ha decidit participar en volums de miscel·lània dedicats a altres personalitats il·lustres tals com Heisenberg, Jeanroy, Wilamowitz-Möllendorff, Hülsen, etc., per algunes de les quals ja han escrit articles alguns membres de la Secció. No podia mancar, demés, la participació afectuosa de l'INSTITUT a l'homenatge organitzat pels arqueòlegs francesos a la memòria de Camille Enlart.

Des de les primeries de l'any la Secció té l'honor de comptar entre els seus membres corresponents els il·lustres homes de ciència Prof. A. Kingsley Porter, de la Universitat de Harvard, de renom universal per les seves aportacions a l'estudi de l'escultura romànica, i M. Emile Mâle, director de l'Escola francesa de Roma, no menys reputat pels seus treballs lluminosos sobre iconografia de l'edat mitjana.

Com en els anys anteriors, la Secció ha pogut seguir i àdhuc dirigir diverses activitats que en temps normal haurien estat objecte de l'actuació dels seus antics serveis d'excavacions i de conservació i catalogació de monuments. Cal dir també que la seva opinió ha estat sol·licitada freqüentment. I sobre tot hem de fer esment de la intervenció no interrompuda del President en els treballs fets aquests últims temps a Terrassa. Entre altres resultats cal remarcar la neteja de les pintures murals de les tres esglésies que han estat millorades sensiblement, la qual cosa permetrà estudiar amb més aventatge les de Sant Miquel i les que han aparegut en una capa inferior a l'absis de Santa Maria. Al baptisteri de Sant Miquel són ara ben visibles els fornàculs que sostenen la cúpula, com les finestres de les naus i la *fenestrella confessionis* que servia per a la veneració de l'altar de la cripta.

La Secció s'ha ocupat de la descoberta, a l'església de Sant Aniol de les Aguges, d'unes pintures murals que semblen correspondre al tipus de les d'Esterni. A la part baixa hi ha dotze figures amb llibres, dintre d'arcuacions; a la conca la representació del Pantocrator. L'església és del tipus de les d'una nau del segle XI.

La Secció ha establert l'intercanvi de publicacions amb diverses societats sàvies, de les quals citarem: The Fogg Art Museum de la Universitat de Harvard (Cambridge, Mass.), American Council of Learned Societies (Washington), College Art Association (New York), Universitat de Jena (Alemanya).

Siguin les darreres paraules d'aquesta *Memòria* l'evocació de la figura del metge Sr. Ignasi Melé, ànima de la conservació de la Tossa romana, col·laborador de l'obra la Secció. La seva actuació a favor de les antiguitats d'aquella vila marítima és d'una gran exemplaritat.

Barcelona, 31 de desembre de 1928. — El President, J. PUIG I CADAFALCH. — El Secretari, FRANCESC MARTORELL.